

Handboek sociale interventie

‘VADERS VAN BETEKENIS’

“Papa, ik had je cadeautjes niet nodig, ik had jou nodig...”

Hengelo, januari 2014

Scala welzijnswerk

Oranje Fonds

SCALA
meer dan welzijn

Inhoud

1.	Inleiding	3
1.1	Aanleiding.....	3
1.2	Voor wie is Vaders van betekenis bedoeld?	5
1.3	Wat levert 'Vaders aan zet' de deelnemers en de organisatie op.....	5
2.	DE AANPAK van het traject Vaders van betekenis	7
2.1	De uitgangspunten	7
2.2	De verschillende fasen	7
3.	Instroomfase	9
3.1	Bekendheid geven aan de activiteit.....	9
3.1.1	<i>Werving</i>	9
3.1.2	<i>Intake</i>	10
4.	Groepsfase	11
4.1	Samenstelling van de groep	11
4.2	Vraaggericht werken.....	11
5.	Uitvoeringsfase	12
5.1	Activiteiten	12
5.2	Samenwerking met andere organisaties	13
6.	Afbouw van ondersteuning en Implementatie fase	14
7.	Kosten.....	15
8.	Bijlagen	16
	BIJLAGE 1. Activiteitschema 1 ^e jaar 2011/2012 Vaders van Betekenis	17
	BIJLAGE 2. Activiteitschema 2 ^e jaar 2012 Vaders van Betekenis	19
	BIJLAGE 3. Formulier 0-meting vadergroep	21
	BIJLAGE 4. Formulier 0-meting kinderen.....	26
	BIJLAGE 5. formulier 0-meting grootvaders.....	27
	BIJLAGE 6: formulier 0-meting gescheiden vaders	31

1. INLEIDING

Vaders

Vaders spelen een belangrijke rol in het leven van hun kinderen. Een vader kan zijn kind trainen in het omgaan met nieuwe, spannende en onverwachte dingen. Dat versterkt het zelfvertrouwen, de studieprestaties en de ondernemingslust. Een goede invulling van het vaderschap werkt positief op de eigen situatie, de contacten met de kinderen en de medemensen.

1.1 Aanleiding

'Doe alsjeblieft wat voor onze mannen!'

In 2010 en de voorliggende jaren hebben wij met succes diverse projecten voor allochtone vrouwen uitgevoerd. Daarbij hebben onze eigen werkers meermalen gesignaleerd dat er in toenemende mate sprake is van groeiende vereenzaming en isolement onder allochtone mannen. De diverse allochtone vrouwen die door ons in verschillende groepsverbanden georganiseerd zijn, deden een dringend beroep op ons om 'ook iets voor onze mannen te doen'.

Dit beroep is gebaseerd op hun beleving dat deze mannen achterop raken, minder actief zijn in eigen gezin en daarbuiten en in toenemende mate lijden aan een negatief toekomstbeeld. Achter dit beroep schuilen soms tragische voorbeelden van zeer eentonige dagbestedingspatronen, huiselijke spanning, onvrede met alles en in meerdere gevallen leidend tot emotionele uitbarstingen, ruzies en agressie. Dat is een groot risico voor hun eigen welzijn en ontwikkeling, maar ook voor de ontwikkeling van de kinderen. Onder allochtone mannen signaleren wij deze problematiek bij ouderen (1^e generatie), maar ook bij de 2^e generatie (30-45 jaar).

Met name is er nauwelijks betrokkenheid van vaders bij de opvoeding van hun kinderen. Zowel scholen als moeders klagen over te weinig betrokkenheid van vaders bij de opvoeding. Scala Welzijnswerk richtte zich hierbij op allochtone Hengelose vaders: deze vaders hebben tijdens hun kinderjaren zelf geen referentiekader meegekregen over het vaderschap omdat hun vaders in het buitenland als gastarbeiders werkzaam waren om de gezinnen te kunnen onderhouden.

Daarom wilde Scala welzijnswerk deze vaders extra ondersteunen op het gebied van opvoeding en emancipatie. In het project "Vaders van betekenis" gingen de vaders samen met hun kinderen aan de slag met sport en andere activiteiten. Hierbij gaat het om zowel gehuwde mannen of samenwonend of alleenstaand, in het buitenland of in Nederland geboren. Tijdens de activiteiten denken ze na en praten ze over wat het betekent om vader te zijn. Geen hulpverlening dus, maar de vaders ondersteunen om bewust vader te zijn en daardoor ook weer mee te doen in de maatschappij.

Naar aanleiding van signalen uit allochtone gezinnen en zorgorganisaties heeft Scala zich ook gericht op een groep allochtone grootvaders. Deze signalen bestonden er uit dat met name grootvaders onvoldoende zicht hebben op het maatschappelijk leven van hun kinderen en kleinkinderen en de westerse opvoedingsstijl van hun eigen kinderen. Dit kan in familieverband leiden tot onderhuidse conflicten welke door culturele normen en waarden veelal niet besproken kunnen worden. Daarnaast heeft een grote groep allochtone ouderen zich onvoldoende voorbereid op het ouder worden in Nederland. Zij hebben lange tijd gedacht dat zij ooit terug zouden keren naar het land van herkomst. In de praktijk blijkt dat men zich meer bewust is dat ouder worden in Hengelo nu een belangrijke optie zal zijn. De kinderen en de kleinkinderen wonen hier en verhuizen naar het land van herkomst is daardoor minder aantrekkelijk geworden. De grootvaders zelf hebben aangegeven behoefte te hebben aan informatie en uitwisseling en dialoog over familierelaties en achtergronden en informatie over ondersteunende en maatschappelijke voorzieningen. We hebben ons gericht op allochtone grootvaders. Allochtone grootmoeders bezoeken namelijk al themabijeenkomsten' over gezin en

samenleving tijdens de wekelijkse koffie-thema-bijeenkomsten. Deze worden al gedurende lange tijd in Hengelo in diverse wijken aangeboden.

Tijdens bijeenkomsten voor grootvaders worden hun jeugd, het opvoeden van generatie op generatie, het heden en de toekomst behandeld. De grootvaders worden hierbij uitgenodigd om te praten over diepere gevoelens en om ervaringen en verlangens te delen. Zij leren gevoelens en ervaringen over hun eigen geschiedenis te verwoorden. Zij richten zich tevens op het heden en welke dromen zij hebben voor de toekomst. Tijdens de bijeenkomsten worden gezins- en familierelaties besproken en wordt er gestreefd naar wederzijds begrip en ruimte voor elkaar. Ook worden zij zich ervan bewust dat de opvoeding die de kinderen aan hun eigen kinderen geven anders dan hun eigen opvoeding kan zijn en leren zij de gemaakte keuzes hierbij meer te respecteren. Tijdens een aantal themabijeenkomsten worden ook de grootmoeders betrokken.

Gescheiden vaders

‘Vaders van betekenis’ is in eerste instantie gericht op de emancipatie van allochtone vaders en grootvaders in een sociaal isolement. Daarnaast zijn ook gescheiden autochtone Hengelose mannen in een sociaal en emotioneel isolement deel uit gaan maken van de doelgroep. De aanleiding hiervoor kwam voort uit diverse signalen over gescheiden vaders door medewerkers uit verschillende organisaties zoals de woningbouwvereniging, de geestelijke gezondheidszorg, het Centrum voor Jeugd en gezin, Sociale activering en Welzijn en maatschappelijke dienstverlening. Zowel autochtone als allochtone mannen worden in de loop van hun leven met specifieke "mannelijkheidbeelden" grootgebracht. Om hieraan te voldoen ontwikkelen mannen eigenschappen zoals rationaliteit, afstandelijkheid, resultaat- en prestatiegerichtheid, beheersen en concurreren. Vanuit de ervaring in dit traject is gebleken dat mannen rationaliseren tot het moment dat ze erachter komen dat door de scheiding hun leven is ingestort. Zij worden geconfronteerd met het feit dat zij onvoldoende een netwerk hebben opgebouwd om op terug te vallen. Tevens hebben zij onvoldoende geleerd om gevoelens en emoties te verwoorden. Het contact met de eigen vader was veelal oppervlakkig. Het referentiekader om hun gevoelsleven onder woorden te brengen ontbreekt in meer of mindere mate. De vriendenkring bestaat veelal uit gezamenlijke vrienden en ook hierin kan of durft men zichzelf moeilijk echt te laten zien. Op het werk gaat het vaak over de buitenkant. De vaders kwamen na hun scheiding in een gevoelsmatig isolement. Ze zijn er van overtuigd zijn dat ze persoonlijke, emotionele en relationele zaken gaat alleen op moeten lossen. Deze mannen zijn niet gewend om te koop te lopen met hun gevoelens. De vaders kwamen uiteindelijk bij ons omdat ze voor hun gevoel niet anders konden, ze waren compleet vast gelopen in hun frustratie, pijn en de ruzie met de ex- partner en het verlies van de oude relatie/band met de kinderen. Een aantal van hen waren in een vechtscheiding verwickeld. ‘Vaders van betekenis’ bleek een laatste strohalm voor hen te zijn. Zij zochten lotgenoten om hun pijn en frustraties mee te delen, deze mannen hadden in eerste instantie een podium nodig waar zij hun woede en hun opgesloten gevoel kwijt konden. Ondanks hun pijn wilden zij in ieder geval een vader van betekenis zijn. Zij waren naarmate het proces tijdens de groepsbijeenkomsten vorderde, bereid om te investeren in het op gang brengen van een hernieuwde band met hun kinderen en ex- partner om dat te bereiken.

Tijdens de projectperiode van ‘Vaders van betekenis’ bestond de doelgroep uit 2 groepen allochtone vaders, een groep allochtone grootvaders en een groep autochtone gescheiden vaders.

‘Vaders van betekenis’ is een project, bedoeld om een vaste plek te krijgen in een organisatie. Deze brochure beschrijft de manier van werken binnen het project. Dit levert een interactieve werkwijze op die steeds opnieuw kan worden ingezet, die flexibel is en waar nodig kan worden aangepast. Deze beschrijving geeft ook de neerslag van wat we met elkaar (professionals van Scala en andere organisaties, vaders en kinderen) geleerd hebben. Daarbij gaat het om de positieve effecten, maar ook om wat er anders is gegaan dan we gedacht hadden. Ook daarvan kunnen we

leren. We hopen dat er overal nieuwe "vaders van betekenis" ontstaan en dat deze brochure daarbij kan helpen.

Sociaal isolement

Vaders van betekenis is opgezet voor vaders in een sociaal isolement. Maar de vaders in Hengelo geven aan dat ze hun gezin, familie en vrienden hebben. Daarnaast hebben een aantal vaders een eigen bedrijf of werken ze in loondienst. Hoezo sociaal geïsoleerd?

Toch is er sprake van een soort sociaal isolement. De contacten die de vaders hebben spelen zich voornamelijk af binnen de eigen kring en eigen gemeenschap. Contacten met 'autochtone' Nederlanders zijn er weinig. Zij spreken daardoor de Nederlandsen taal nauwelijks of minder goed, hierdoor verlopen de oudercontacten met de leerkrachten van de school van hun kinderen ook moeizaam. Dit isolement begint al vroeg. Na de basisschool beginnen jongens zich al terug te trekken binnen eigen groepen om bijvoorbeeld muziek te maken of te sporten en ze hebben hun eigen grappen.

1.2 Voor wie is Vaders van betekenis bedoeld?

'Vaders van betekenis' is bedoeld voor vaders die een steuntje in de rug kunnen gebruiken bij de opvoeding van hun kinderen en het versterken van gezinsrelaties. Het is belangrijk om rekening te houden met een aantal aspecten:

- De vaders nemen deel op basis van vrijwilligheid. Verplicht stellen werkt niet, omdat de vaders bereid moeten zijn om zich open en kwetsbaar op te stellen naar de andere vaders en hun kinderen.
- Gescheiden vaders hebben te maken met specifieke problemen omdat de (vaak slechte) relatie met hun ex-vrouw een belangrijke rol speelt. Omdat er meestal sprake is van een omgangsregeling (bijvoorbeeld eens in de twee weken een weekend naar vader), is het moeilijk om samen met de kinderen mee te doen aan de activiteiten. Dat belemmert de deelname.

Veel vaders hebben op een of andere manier problemen met zichzelf of hun gezin. Dat is geen belemmering tot deelname en geeft aanleiding tot gesprek. Voor problemen die dieper gaan dan opvoedingsproblemen en het vaderschap, is 'Vaders van betekenis' minder geschikt. Voorbeelden hiervan zijn vaders met intensieve, complexe problemen zoals verslaving- en psychiatrische problematiek.

1.3 Wat levert 'Vaders aan zet' de deelnemers en de organisatie op

'Vaders van betekenis' is een methode/aanpak die vaders en grootvaders een steun in de rug geeft. Dat heeft een positieve invloed op relatie met de kinderen en/of kleinkinderen. De vaders en grootvaders worden zich bewust van het belang van hun eigen rol als vader en/of grootvader in het gezin/de familie. Ze versterken de band met hun kinderen en kunnen meer betekenen in het gezin/de familie. Dat versterkt het zelfvertrouwen, de studieprestaties en de ondernemingslust van de kinderen. Een goede invulling van het vaderschap werkt daarnaast positief op de eigen situatie van de vader en de contacten met andere mensen. De vaders leren hun eigen kracht en talent te ontdekken en deze in te zetten. Een ander resultaat is dat het sociale netwerk van de vaders vergroot wordt. Er ontstaan goede contacten met de andere deelnemers, maar ze koppelen ook hun aparte netwerken aan elkaar. De vaders met een eigen bedrijf schakelen andere vaders in om hen te helpen als er te veel werk is, ze helpen elkaar met klussen in huis etc. Daarnaast komen de vaders in aanraking met organisaties en instanties die ze niet of slecht kennen. Ze leren zelf activiteiten te organiseren, met elkaar samen te werken en ontdekken waar ze goed in zijn.

Het effect is dat de vaders zelfbewuster worden, zich meer bezig houden met de kinderen. Ze zijn zo beter in staat om opvoedingsproblemen in het gezin beter zelf aan te pakken en op te lossen. Dat kan

eventuele hulpverlening en begeleiding voor dat gezin ontlasten en is dus van breed maatschappelijk belang.

Wat heeft het uiteindelijk opgeleverd?

De vaders zijn zich ervan bewust dat zij een rol hebben in het actieve opvoeden van hun kinderen. De vaders voelen zich meer verantwoordelijk voor de opvoeding en de zorgtaak in het gezin. Zij bespreken en stemmen meer zaken af met hun partner. Daarnaast hebben de vaders geleerd dat zij prima kunnen organiseren en geen afwachtende houding aan hoeven te nemen als ze iets willen. Ze hebben meer kennis van opvoeding, regelgeving en onderwijs gekregen en "vaderbetrokkenheid" op de school van hun kinderen gerealiseerd. Tenslotte is er een verbetering in de Nederlands taal te zien. Succesfactoren hierbij zijn: het leren van bepaalde vaardigheden combineren met sport zoals een voetbaltraining, maakt het leren sneller en leuker. Bijkomend voordeel is de gezonde lichaamsbeweging. Vader- en kind activiteiten bij reguliere vrijetijdsvoorzieningen versterkt de taalvaardigheid en stimuleert maatschappelijke participatie en emancipatie. Wat de vaders gemeen hebben is de wens om de traditionele afstandelijkheid in de relatie met kinderen achter zich te laten, en meer betrokken te zijn bij hun kinderen dan de vorige generatie vaders.

Zoon: Hey pa, hoe komt het dat je veel meer tijd voor ons hebt?

Ibrahim: ik heb leren genieten van mijn kinderen!

Vrouw van Ibrahim: we doen de opvoeding nu echt samen.

De organisatie: De vaders organiseren zelf bijeenkomsten voor ouders over onderwerpen die hen aanspreken. Dat hoeven wij niet meer te doen.

2. DE AANPAK VAN HET TRAJECT VADERS VAN BETEKENIS

OPSTARTFASE:

Resultaat: de projectorganisatie is geregeld en het projectplan is geconcretiseerd door:

- start projectteam(s)
- vaststelling visie
- plan van aanpak
- communicatieplan
- ontwikkeling PR

Vormen projectgroepen:

Omdat we te maken hadden met verschillende vadergroepen zijn er gedurende de projectperiode meerdere projectgroepen geformeerd. Verschillende organisaties maakten deel uit van deze projectgroepen waaronder welzijnsorganisaties, Gemeente, Maatschappelijke dienstverlening, Welzijn Ouderen, GGZ, woningbouwvereniging en CJG. In een later tijdstip heeft ook Humanitas 'Begeleide Omgang Regeling' zich bij projectgroepen 'vaders', 'grootvaders' en 'gescheiden vaders' aangesloten met als doel om gezamenlijke verantwoording te nemen voor de werving, ontwikkeling, programmering en uiteindelijk de implementatie mogelijk te maken voor de diverse vadergroepen.

2.1 De uitgangspunten

'Vaders van betekenis' is een interactieve, vraaggerichte methode met de volgende uitgangspunten:

- *Positieve benadering*

Alle deelnemers wordt positief benaderd, aangesproken op wat ze goed doen, hun mogelijkheden en talenten. Hierdoor groeien ze als man en als vader en neemt hun zelfvertrouwen toe. Er wordt niet gepraat over het verleden, maar over de toekomst. Niet blijven zitten met je problemen, maar zoeken met elkaar naar oplossingen. Hierdoor durven de vaders steeds meer zelf te ondernemen: in het programma van het project, maar ook in hun eigen leven.

- *De deelnemer zelf als vertrekpunt*

De focus ligt bij de vaders en de relatie met hun kinderen. Hun ideeën, vragen, wensen en interesse als vaders vormen het uitgangspunt.

- *Vraaggericht en interactief*

De talenten en mogelijkheden van de vaders vormen de basis van de activiteiten. Samen met de deelnemers worden de doelen en resultaten bepaald en de manier vastgesteld om deze te bereiken. Het zelf organiserend vermogen van de deelnemers wordt gestimuleerd en ondersteund.

- *Planmatig, methodisch en resultaat gericht*

Deelnemers bepalen zelf wat ze willen bereiken, wat hun doelen zijn. Maar dat betekent niet dat er zo maar iets gedaan wordt. Er wordt wel degelijk nagedacht en gepland, maar dit gebeurt tijdens het project door begeleiding en deelnemers samen. Het planmatig leren denken en methodisch werken worden zo onderdeel van het leerproces.

- *Groepsgericht*

'Vaders van betekenis' is gericht op ontwikkeling van het vaderschap en maakt daarbij vooral gebruik van de dynamiek van de groep. De deelnemers worden gestimuleerd en gemotiveerd door de feedback van hun mededeelnemers.

- *Denken door doen*

Activiteiten zijn vaak aanleiding om met de vaders door te praten over wat hen bezig houdt. Via sporten wordt gepraat over normen en waarden. Of in het zwembad een gevoelig thema bespreken: het werkt vaak goed om vanuit concrete actie dieper op onderwerpen in te gaan.

2.2 De verschillende fasen

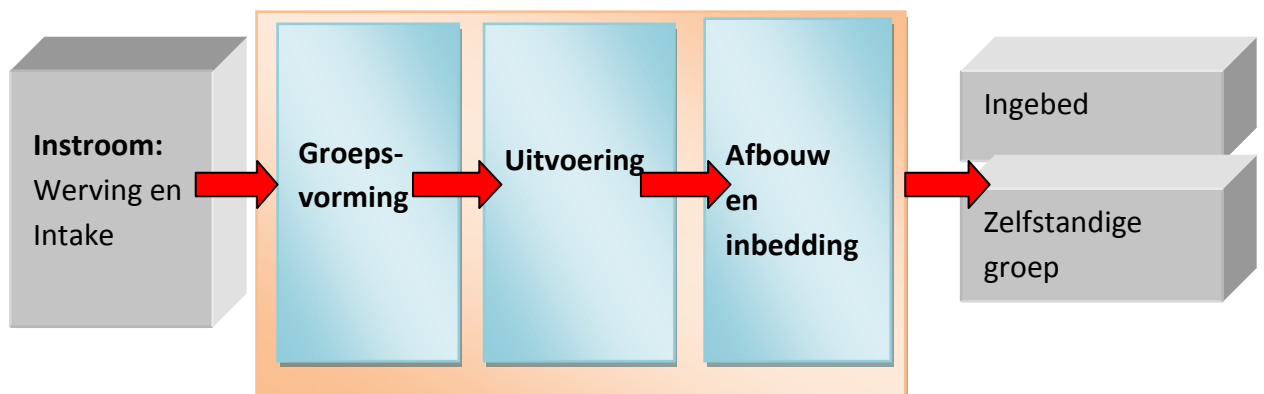
Een cursus, een training, een workshop: dikwijls staat van te voren al vast wat je als organisatie aan deelnemers aanbiedt. Het doel duidelijk omschreven, het resultaat concreet gedefinieerd. Maar niet altijd sluit je aanbod goed aan bij wat een groep of een individuele deelnemer nodig heeft.

Bij "Vaders van betekenis" is de omslag gemaakt van aanbodgericht werken naar vraaggericht werken, van inhoud naar proces.

Vraaggericht werken is een proces. Je weet waar je begint, maar je weet niet waar het eindigt. Je kunt de stappen beschrijven die genomen worden, maar de inhoud van die stappen is niet al van tevoren bepaald. Dit hangt af van de inbreng van de deelnemers zelf.

Bij het vraaggericht werken maken we onderscheid tussen verschillende fasen:

1. De **instroomfase** omvat de werving van de deelnemers; tijdens de intake worden de wensen, competenties en mogelijkheden van de deelnemers zo veel mogelijk in kaart gebracht. Die zijn het startpunt van het proces. Ook wordt een 0-meting gedaan.
2. Tijdens de fase van **groepsvorming** formuleren de deelnemers hun eigen activiteiten en wensen. Deze vormen de basis voor de programmering van de activiteiten. De activiteiten versterken de onderlinge band en maken de vaders bewust van hun rol en betekenis als vader.
3. Tijdens **de uitvoeringsfase** gaan de vaders zelf aan de slag met het organiseren van bijeenkomsten en activiteiten met kinderen. De begeleiding trekt zich langzaam aan steeds meer terug en de vaders nemen zelf steeds meer voor hun rekening.
4. De **afbouw- en inbeddingfase** is de fase waarin de zelfstandigheid van de vaders groeit, de groep hechter wordt en de vaders gemotiveerd zijn om zelfstandig of met minimale ondersteuning verder te gaan. Begeleiders en vaders zoeken samen naar de beste manier om als groep zelfstandig verder te gaan. Er wordt een eindmeting gedaan zodat nagegaan kan worden wat het project de deelnemers heeft opgeleverd.

3. INSTROOMFASE

3.1 Bekendheid geven aan de activiteit

Aan 'Vaders van betekenis' kunnen allerlei soorten vaders deelnemen: met oudere of jongere kinderen, allochtoon of autochtoon, werken of niet werkend, hoog of laag opgeleid etc. De vaders zijn (eventueel via de moeders) te vinden bij kinderdagverblijven, basis- en middelbare scholen, sportverenigingen. De folder is persoonlijk uitgedeeld op de schoolpleinen. Een stukje in een informatieblad is een goed middel om bekendheid te geven.

Om allochtone vaders te vinden is het zinvol om de moskee, de kerk en zelforganisaties te benaderen. Ook kom je hen tegen in het wijkcentrum of buurthuis.

Autochtone vaders die een steun in de rug kunnen gebruiken zijn lastiger te vinden. Zij maken nauwelijks gebruik van de welzijnsvoorzieningen, maar zijn meer in beeld bij de hulpverlening. Een goede samenwerking tussen welzijn en hulpverlening is alleen niet vanzelfsprekend. Het is belangrijk om vanaf het allereerste begin de organisaties waar vaders gevonden kunnen worden (bijvoorbeeld bij projecten voor jonge vaders, GGZ, woningbouwcorporaties, Centrum voor Jeugd en gezin, gemeente) te betrekken. Met elkaar kan een antwoord gevonden worden op de vraag wat het belang van 'Vaders van betekenis' is voor alle partijen. Alleen wanneer ieders belang helder is, zijn organisaties bereid om mee te denken en mee te werken. Vooral in tijden van bezuiniging is extra inzet vaak problematisch voor organisaties, zelfs al ze het belangrijk vinden om mee te doen.

3.1.1 Werving

De volgende activiteiten zijn ondernomen om deelnemers te werven:

- Voor het vinden van de de allochtone vaders is het netwerk van de allochtone professionals erg belangrijk. Zij kennen veel gezinnen en hebben een makkelijke toegang tot de vaders te vinden en te verbinden aan 'Vaders van betekenis'.
- Voor gescheiden vaders vindt de werving plaats via kranten, social media, maatschappelijke en zorgorganisaties.
- Iedere deelnemer die zich aanmeldde werd gevraagd om iemand anders mee te nemen: een buurman, vriend of familielid. Dit heeft de nodige deelnemers opgeleverd. Bij de groep gescheiden vaders werd gevraagd om daar waar mogelijk een gescheiden collega, sportmaatje, vriend mee te nemen.
- De begeleiders zijn naar alle plekken waar vaders komen geweest: zelforganisaties, sportorganisaties (gymnastiek, voetbal en basketbal), bibliotheek, gezondheidscentra, wijk- en buurtcentra, fitnesscentra, woningbouwvereniging, scholen (ook speciaal onderwijs), peuterspeelzalen, zorgloket gemeente, Turkse winkels. Ze hebben mensen persoonlijk aangesproken (vaders en moeders) en folders neergelegd en bijeenkomsten gehouden.
- De deelnemende organisaties hebben ieder contact gezocht met hun eigen achterban en het project onder de aandacht gebracht in reguliere overleggen en d.m.v. de folder.
- Het project is aangekondigd in de plaatselijke kranten.
- Er zijn stukjes verschenen over het project, die een wervende werking hadden voor de betreffende groep.
- In de werving werd de deelname van FC Twente sterk benadrukt.
- Via via

Wat was succesvol?

- Allerbelangrijkst: benader de vaders op een positieve manier, als een vader van betekenis en niet als probleem.
- Voor allochtone vaders is de persoonlijke benadering van de professionals van de welzijnsinstelling erg succesvol geweest.
- Ook de vraag om iemand anders mee te nemen heeft goed gewerkt.

- De folders en de stukjes in de krant hebben verschillende deelnemers op het project gewezen.
- De stukken in de krant over het lopende project hebben de beeldvorming over de activiteit in Hengelo positief beïnvloed.
- De deelname van FC Twente was voor veel vaders een stimulans om mee te doen.
- Er zijn geen deelnemers aangemeld via de deelnemende organisaties. In het algemeen werd gesteld dat de problemen van mogelijke deelnemers te groot waren om deel te nemen aan een dergelijke groep.

3.1.2 Intake

Methodiek: de intake vormt, als eerste kennismaking en als eerste stap in het proces, een cruciale fase in het contact met de grootvaders. Een effectieve 0-meting sluit aan bij de manier waarop mannen hun familie en maatschappelijke relatie beleven en presenteren. Door het houden van een intake komen de verwachtingen van de deelnemers naar voren en kan voorkomen worden dat er verkeerde verwachtingen zijn. Middels een vragenlijst (0-meting) wordt de mate van deelname aan sociale contacten en activiteiten buitenshuis in kaart gebracht. Ook worden de interesses van de vaders duidelijk. Opvoeding is een breed begrip, waar je veel kanten mee op kunt. De vaders en grootvaders wordt ook gevraagd wat ze met de deelname aan het project **willen** bereiken, maar dat is vaak moeilijk om precies te zeggen. Het bespreken van de doelstellingen en de intake geeft antwoorden op de vraag hoe de vaders en grootvaders in het leven staan en hoe de projectuitvoerder daar meer recht aan kan doen. Door uit registratiegegevens de probleemgebieden te destilleren, die juist voor vaders en grootvaders van belang zijn in het uitbouwen of verstevigen van de relatie met hun kinderen en kleinkinderen, hebben we deze gegevens geplaatst in het kader van informatie en vraaggericht te werken.

Aan het eind van het project worden de vragen opnieuw gesteld en wordt in groepsverband gevraagd hoe ze het project gewaardeerd hebben en wat hen dit opgeleverd heeft.

4. GROEPSFASE

4.1 Samenstelling van de groep

Vaders kunnen allerlei verschillende achtergronden hebben: op cultureel gebied, op het gebied van opleiding en werk, leeftijd van de kinderen etc. In het algemeen is diversiteit in de groep geen probleem. Doordat hun achtergrond anders is, kunnen de vaders elkaar helpen en aanvullen. Dit vraagt echter wel de aandacht van de begeleider om ervoor te zorgen dat ieders talenten naar voren kunnen komen en niet een paar vaders de boventoon gaan voeren.

De leeftijd van de kinderen blijkt wel van belang te zijn. Wanneer de leeftijd te veel uiteen loopt, lopen ook de onderwerpen waar de vaders het over willen hebben erg uiteen.

In de praktijk blijkt het lastig voor gescheiden vaders om volwaardig deel te kunnen nemen aan de groep. Door omgangsregelingen kunnen zij vaak niet mee doen met de activiteiten met de kinderen. In het najaar 2012 is daarom een nieuwe groep speciaal voor gescheiden vaders gestart.

Andere belemmeringen om mee te kunnen doen zijn:

- werken in ploegendienst
- te veel kinderen en te weinig tijd
- beide ouders werken (oppas)
- de beleving van zowel de psychische als de fysieke gezondheid
- te hoge, verkeerde verwachtingen (bijvoorbeeld graag naar dure attracties gaan)

4.2 Vraaggericht werken

'Vaders van betekenis' werkt vraaggericht. Dat betekent dat de vaders zelf aangeven waar hun belangstelling en interesse ligt. Zij bepalen de onderwerpen van de groepsbijeenkomsten en organiseren die in principe zelf. Ook het tijdstip van de bijeenkomsten en de frequentie wordt in overleg met de groep vastgelegd. In deze fase is er veel aandacht voor de vorming van de groep, de groepsdynamica. de begeleider past zijn werkwijze en methodieken hierop aan.

De vaders worden gestimuleerd om hun eigen talenten en krachten te ontdekken en in te zetten voor het project. Door gezamenlijke gesprekken en het uitvoeren van opdrachten leren de vaders elkaar kennen en vertrouwen. Daardoor kunnen zij elkaar ook weer verder helpen met hun kennis en ervaring.

Vraaggericht werken houdt in dat de begeleider in dialoog met de deelnemers samen vorm geeft aan activiteiten en thema's. De begeleider heeft een ondersteunende en begeleidende rol. Hij luistert naar de vragen van de deelnemers en gaat met hen, door middel van inbreng van eigen kennis en deskundigheid, na hoe hun wensen en vragen omgezet kunnen worden in een activiteit. Dat betekent niet 'doen wat de ander vraagt' maar deskundigheid in dienst stellen van de ander. De mogelijkheden van de deelnemers zijn uitgangspunt voor de begeleiding en ondersteuning. Dat vraagt een flexibele houding van de begeleider. Hoe meer de deelnemers groeien in hun actieve rol, des te meer zal de professional zich kunnen beperken tot coaching en begeleiding. Voortdurend is de vraag van de begeleider aan de deelnemers : wat wil je bereiken en wat heb je zelf daarvoor nodig?

5. UITVOERINGSFASE

5.1 Activiteiten

Tijdens de uitvoeringsfase gaan de vaders aan de slag met de thema's die zij zelf naar voren hebben gebracht. Er zijn verschillende soorten activiteiten.

Groepsbijeenkomsten

Tijdens de groepsbijeenkomsten wordt over allerlei thema's gesproken, die met opvoeding te maken hebben. In het begin was dit soms nog moeilijk en deed de begeleider suggesties. De eerste bijeenkomsten staan vooral in het teken van kennismaking en groepsvorming. De vaders gaan in de loop van de tijd steeds meer zelf invullen. De vaders brengen allerlei onderwerpen ter sprake over rolpatronen, maatschappij, onderwijs, cultuur en opvoeding, zoals: grenzen stellen, financiën, uitgaan, normen en waarden, verschil tussen meisjes en jongens. Maar ook wordt er breder gediscussieerd over thema's die hen als vader en man raken: werkloosheid, politiek en echtscheiding. In een groep kunnen grote verschillen bestaan in opleiding interesses, religie en cultuur.

Besproken en uitgewerkte thema's zijn onder meer: subsidieaanvragen, organisatie thema-avonden voor ouders, omgaan binnen je gezin/school/vereniging met vooroordelen en discriminatie, CJG opvoedingsvragen rondom scheiding en omgang/ school/ uitgaan/ zakgeld/ seksualiteit, bijeenkomst bureau Halt, bijeenkomst ROZ rondom mogelijkheden ZZP, Leendert Vriel over rouwverwerking, eigen kracht, creatieve therapie (omgang met verlies), eigen kracht, MEE t.b.v. omgang met een beperking, breingericht onderwijs voor meisjes en jongens, contacten met onderwijs en ouderraad over verbeteringen van schoolklimaat en ouderbetrokkenheid.

Door steeds terug te gaan naar het thema opvoeding, vinden de vaders elkaar en leren ze van elkaar. De vaders komen wekelijks of tweewekelijks bij elkaar.

Emancipatie:

De partners van de vaders zijn in meerdere groepssessies betrokken. Het programma was geënt op 'het gezin een team' waarin iedereen zich op een positieve manier kan ontwikkelen, eigenwaarde en zelfstandigheid belangrijk zijn, met wederzijds respect, gezinsregels en maatschappelijke regels. Zowel de vaders als de moeders hebben dit zeer positief gewaardeerd. Bij hen heeft dit geresulteerd in meer bewustwording in rollenpatronen, positief opvoeden, opvoeding en zorgtaken met elkaar bespreken en afstemmen.

In de loop van het project zijn de vaders steeds meer de activiteiten rondom een avond of middag zelf gaan organiseren: zoals het uitnodigen van sprekers, leiding geven tijdens sport en spelactiviteiten, het netwerken en het aanvragen van subsidie.

Individuele aandacht

De vaders nemen deel aan het project om meer te weten te komen over opvoeding, om een betere vader te worden. Dat doen ze vooral door middel van groepsgesprekken en het uitvoeren van activiteiten. Toch is aandacht voor persoonlijke problemen een belangrijk aspect tijdens het project. Als de vaders voldoende vertrouwd zijn met elkaar, denken ze met elkaar mee en geven ze elkaar advies. De begeleider probeert het onderwerp zo aan te passen, dat het voor iedereen interessant wordt. Bijvoorbeeld door een deskundige over het onderwerp uit te nodigen.

Daarnaast voert de begeleider ook persoonlijke gesprekken als de vader daar behoefte aan heeft. Het doel hierbij is om een vertrouwensband op te bouwen, inzicht te krijgen in het dagelijkse leven en eventuele belemmeringen om deel te nemen tijdig te signaleren en zo te voorkomen dat de deelnemer uitvalt.

Activiteiten met kinderen

Vraag je aan de vaders wat ze willen met het project, dan zeggen ze vaak: leuke dingen doen met de kinderen.

In het begin van het project is er in samenwerking met FC Twente/Scoren in de wijk een voetbal/spel cursus ontwikkeld en georganiseerd waar de vaders samen met de kinderen aan deelnamen (samen sporten, samenwerken, afstemmen, lichamelijk contact, omgaan met normen en waarden en winst en verlies, beweging en gezonde voeding). Later hebben de vaders zelf activiteiten bedacht om samen met de kinderen te doen: samen koken, voetbaltoernooi, zwemactiviteiten, gezelschapsspelen, museumbezoek, Sinterklaasviering, Tweede Kamer bezoek, samen muziek maken, etc. Deze activiteiten waren vaak weer de aanleiding om verder te praten over bijvoorbeeld de verschillen in opvoeding tussen jongens en meisjes, rolpatronen of de invloed van geloof op de opvoeding. Vaders regelen zelf de organisatie van activiteiten voor vaders en kinderen waaronder het regelen van een financiële bijdrage voor grote activiteiten zoals een zaalvoetbaltoernooi.

Voor de gescheiden vadergroep zijn activiteiten met kinderen moeilijker te organiseren omdat iedere vader een andere omgangsregeling kent; de gezamenlijke activiteiten moeten daarom ver van tevoren gepland worden.

Organisatie avonden: enkele voorbeelden

- Naar aanleiding van de groepsbijeenkomsten zijn er avonden door de vaders georganiseerd over thema's waar zij zelf tegen aanliepen en die van belang zijn voor een grotere groep (bijvoorbeeld over discriminatie en pesten).
- Een vertegenwoordiging van de vaders heeft een gesprek gevoerd met een middelbare school en de ouderbetrokkenheid vergroot.
- Om de groepscohesie te versterken is een groep vaders een aantal keren gaan zwemmen en heeft in het bubbelbad thema's besproken.
- Omdat verdriet een moeilijk thema voor vaders is om in gezinssituaties te bespreken zijn hier verschillende thema-avonden aan gewijd.
- Vaders hebben geleerd om elkaars talenten te benutten. Zo leren zij van elkaar en organiseren zij diverse wijkactiviteiten voor ouders en kinderen.

5.2 Samenwerking met andere organisaties

Om goed in te kunnen springen op de vragen en wensen van de vaders wordt zoveel mogelijk samengewerkt met andere organisaties. Per onderwerp wordt nagegaan wie daar kennis over heeft. De gezamenlijke netwerken van deelnemers en begeleider worden ingeschakeld, waar mogelijk door de vaders zelf. Soms kan dit kosteloos gebeuren (bijvoorbeeld Centrum voor Jeugd en Gezin), soms moet er een vergoeding betaald worden (Antidiscriminatie bureau Artikel 1).

6. AFBOUW VAN ONDERSTEUNING EN IMPLEMENTATIE FASE

Al vanaf het begin van het project is het belangrijk dat de vaders zelf nadenken over wat ze willen, over wat hun eigen mogelijkheden zijn en hoe ze met elkaar de begeleiding 'overbodig' kunnen maken. De vaders gaan steeds meer zelf oppakken en activiteiten organiseren, treden waar nodig naar buiten toe op, worden zelfbewuster en zelfverzekerder, als persoon en als groep.

De rollen in de groep worden steeds duidelijker en de begeleider trekt zich langzaam aan terug. Daarnaast is het belangrijk dat er met elkaar wordt nagegaan hoe de groep ook praktisch verder kan: waar kunnen ze terecht, wat zijn de kosten, kunnen ze nog op iemand terug vallen als dat nodig is? In Hengelo hebben de vaders een plek gevonden in een wijkcentrum, waar ze gebruik kunnen maken van de ruimte. Koffie en thee is er tegen betaling.

Aan het eind van het project kunnen de vaders zelfstandig 'Vaders van betekenis' in stand houden. De vaders zorgen zelf voor een gemeentelijke subsidieaanvraag ter financiering van de huurkosten. Zij vragen buurtbonnen aan (gemeentelijke wijksubsidies) om de activiteiten te kunnen financieren.

De vaders kunnen waar nodig terug vallen op een begeleider in het wijkteam. Deze kan hiervoor 1 uur per week vrijmaken. In de praktijk blijkt dat de vaders veel zelf kunnen, maar de aanwezigheid van een begeleider heeft een motiverende en stimulerende werking naar de vaders.

Voor de groep grootvaders is vanaf de start samenwerking opgezocht met Welzijn Ouderen en vanaf het begin gekeken naar de mogelijkheden van implementatie. Dit betekent dat de implementatie meegenomen is in de gehele uitvoering en met succes de groep onderdak heeft gekregen bij Welzijn Ouderen. Hierbij werd ook 1 uur per week de expertise van de allochtone Scalamedewerkster ingezet.

Enkele uitspraken van vaders over het project:

"ik deed al veel met mijn kinderen en in huishouding maar na deze project ben ik meer bewust van mijn rol als vader, dit heeft de relatie met mijn kinderen verdiept"

"In het begin van het project kwam ik voor de uitvoerder Sevgi omdat ze mij uitgenodigd had, maar nu weet ik dat ik voor me zelf en mijn kinderen kom .Elke keer leren we toch iets nieuws over vaderschap bovendien leer je ook van elkaar heel veel".

"Wij zijn nu als familie geworden: als een wat nodig heeft help de ander".

"Door deze project weet ik dat ik altijd hulp kan vragen bij instanties".

Na de debatavond over respect kwamen kinderen van ongeveer 9-10 jaar als bezoekers binnen bij de jongerensoos. De vaders waren duidelijk geschrokken en een vader zei "zo laat nog hier komen, mijn zoon van 10 ligt allang in bed".

Tijdens de evaluatie gaven de vaders heel duidelijk aan "wij moeten, samen met instanties de ouders zich bewust maken hoeveel slaap een kind nodig heeft." De vaders hebben Centrum voor Jeugd en gezin, afdeling opvoedingsvoorlichting benaderd, en deze instantie heeft dit item opgepakt.

7. KOSTEN

Het project vaders van betekenis was een ontwikkelingsproject waar ruimte gecreëerd werd voor supervisie, pionieren en methodiekontwikkeling.

De totale projectkosten bedragen 75.000 euro per jaar.

Deze kosten zijn opgebouwd uit:

Kosten personeel: Integraal uurtarief

Inzet: 10 uur per week projectleider SCW 4

Inzet: 10 uur per week projectuitvoerder SCW 3

Projectkosten: folder, activiteiten, huur ruimten, materiaal, deskundigheidsbevordering

Na Project: 10.000 euro per jaar (via sponsoring)

Kosten personeel: Integraal uurtarief

Inzet: 2 uur per week projectmedewerker

Projectkosten: folder, activiteiten, huur ruimten e.d.

8. BIJLAGEN

Inhoud

BIJLAGE 1. Activiteitschema 1e jaar 2011/2012 Vaders van Betekenis	17
BIJLAGE 2. Activiteitschema 2e jaar 2012 Vaders van Betekenis	19
BIJLAGE 3. Formulier 0-meting vadergroep	21
BIJLAGE 4. Formulier 0-meting kinderen	26
BIJLAGE 5. formulier 0-meting grootvaders	27
BIJLAGE 6: formulier 0-meting gescheiden vaders	31

BIJLAGE 1. ACTIVITEITENSHEMA 1^E JAAR 2011/2012 VADERS VAN BETEKENIS

(1e groep allochtone vaders)

Datum	Thema	Door en voor:
12 September '11	Kennismaking, cultuur en individuele achtergronden	Projectleider en Projectuitvoerder + vaders
19 September '11	Groep O- meting en programmering	Projectleider en Projectuitvoerder + vaders
26 september '11	Gespreksavond: wat vind ik belangrijk om door te geven aan mijn kinderen (inzet van prioriteitkaarten)	Projectuitvoerder + vaders
3 Oktober '11	Gespreksavond: Opvoeding in 2 culturen	Projectuitvoerder + vaders
10 Oktober '11	FC Twente Samen met de kinderen trainen	Sportdocent FC Twente Projectleider en Projectuitvoerder + vaders en kinderen
17 Oktober '11	Gemeentelijke voorzieningen en regelgeving	Communicatiemedewerker gemeente Hengelo
24 Oktober '11	FC Twente Samen met de kinderen trainen	Sportdocent FC Twente Projectleider en Projectuitvoerder + vaders en kinderen
31 Oktober '11	FC Twente training (nog niet definitief)	Sportdocent FC Twente Projectleider en Projectuitvoerder + vaders en kinderen
7 November '11	Informatieavond over uitkeringen, toeslagen en studiefinanciering	Communicatiemedewerker gemeente Hengelo
14 November '11	Maandag 14 november rondleiding Grolsch Veste	Gids Grolsch Veste , Sportdocent FC Twente Projectleider en Projectuitvoerder + vaders en kinderen
21 November '11	Opvoedingsvoeding voorlichting	Gast spreker CJG 'Loes'
28 November '11	Maatschappelijke Normen en waarden in het gezin en buiten het gezin.	Projectuitvoerder + vaders
5 December '11	Sinterklaasavond:	vaders, moeders en kinderen
12 December '11	Maatschappelijke normen en Waarden in het gezin en buiten het gezin.	Gastdocent: Artikel 1
19 December '11	Gezelschapsspelen: vaders en kinderen	Vaders en kinderen
Maand januari tm februari '12	Vorbereiding en uitvoering interactieve wijkavond; (waaronder het maken van een film)	Vorbereiding: Vaders , artikel 1 en projectuitvoerder Uitvoering: vaders, kinderen boven de 12 jaar, gast sprekers en

Maart '12	Discriminatie in het gezin, familie, buurt, vereniging, school: Wekelijkse thema avonden over opvoeding , school en gezin	genodigden Gastsprekers: Breingericht onderwijs CJG Loes Nibud
April '12	Ouderbetrokkenheid op school	Projectuitvoering + vaders Scholleiding , oudervereniging, Projectleider, projectuitvoering + ouders
Mei '12	Sport en spel: Organiseren en uitvoering wijksporthoernooi voor vaders en kinderen	Ouders en kinderen Projectuitvoerder
Juni '12 Juli '12	Eigen kracht gezin en netwerk Koken en gezamenlijke afsluiting	Gastspreker Gezinnen, projectleider en uitvoerder

BIJLAGE 2. ACTIVITEITENSHEMA 2^E JAAR 2012 VADERS VAN BETEKENIS

(2e groep allochtone vaders)

Datum	Activiteit	Door en voor:
13 februari '12	1 ^e bijeenkomst Voorlichting	Projectleider, Projectuitvoerder Uitvoerder en vaders
20 februari '12	discussieavond maatschappelijke normen en waarden	Artikel 1, Politie, CJG Loes, Sportvereniging Vaders en moeders/wijkbewoners Pubers
25/2-4/3	Voorjaarsvakantie	
5 maart '12	Brainstormen activiteiten 2012	Projectleider, Projectuitvoerder Uitvoerder en vaders
12 maart '12	financiële gezins- uitgaven	Gastsprekers CJG Loes + Nibud
19 maart '12	Discussie over opvoeding jongens en meisjes	
26 maart '12	deelname aan Eigen Kracht Centraal	Gastspreker Eigen Kracht
2 april '12	deelname aan Papa weet alles	Gastspreker CJG/Loes
9 april '12	2 ^e paasdag	
16 april '12	ROZ Eigen bedrijf	Gastspreker ROZ
Ma.23 april '12	Vaststellen van het programma en evaluatie 1 blok	Projectuitvoerder + vaders
28/4-6/5	Mei vakantie	
Ma. 7 mei '12	Gezinsbijeenkomst opvoeden	Projectuitvoerder + vaders en moeders
Wo. 9 mei '12	Relatie en samenwerking versterken door sport FC Twente	Trainer, cursusleider FC Twente en projectleider en uitvoerder
Wo.16 mei '12	Relatie en samenwerking versterken door sport FC Twente	Trainer, cursusleider FC Twente en projectleider en uitvoerder
23 mei '12	Relatie en samenwerking versterken door sport FC Twente	Trainer, cursusleider FC Twente en projectleider en uitvoerder
28 mei '12	2 ^e Pinksterdag	
3 juni '12	Gezelschapsspelen middagprogramma	Vaders + kinderen
10 juni '12	Zaalvoetbalwedstrijd	Vaders
11 juni '12	Cursus omgaan met verlies/afscheid	Creatieve therapeut
18 juni '12	Omgaan met verlies/ afscheid	Creatieve therapeut
20 juni '12	Sport en spelavond Twentebad Vaders en kinderen	Sportinstructeur
25 juni '12	Opvoeding: Kinderen en Internet/ social media	Gastdocent ROC
2 juli '12	evaluatie en programmering nieuwe seizoen	Projectuitvoerder + vaders
8 juli '12	Sport en koken	gezinnen
17/7-2/9	Zomervakantie	
3 september '12	activiteitenplan + plan van aanpak	Projectuitvoerder + vaders

10 september '12	Vaders maken een activiteitenplan + plan van aanpak	Projectuitvoerder + vaders
12 september '12	Sport en Spel	gezinnen
24 september '12	Gemeentelijke subsidie	Gast spreker beleidsmedewerker gemeente Hengelo
1 oktober '12	ePortfolio en 360 graden feedback	Competentieadviseur
Maand oktober '12	Teambuilding groep vaders sport en spel	Projectuitvoerder en vaders
Maand nov. Dec. '12	Thema avonden opvoeding en gezin	Gast sprekers, uitvoerder + vaders

3. Bent u aangesloten bij:

- moskee
- kerk
- sportvereniging, namelijk
- anders, namelijk
- nergens bij

4. Doet u weleens mee aan activiteiten in de buurt of wijk?

- vaak
- soms
- bijna nooit
- nooit

5a. Hebt u hobby's of andere vrijetijdsbesteding

- Geen hobby's, vanwege
 - ❖ veel te veel bezigheden of verplichtingen
 - ❖ Ik vind niets leuk
 - ❖
- Wel hobby's, namelijk:
 - ❖ Niet actief met hobby bezig
 - ❖ Bijna nooit actief
 - ❖ Af en toe bezig met hobby
 - ❖ Regelmatig bezig met hobby

5b. Wat vindt of vond u daarbij belangrijk / leuk om te doen? Noem de 3 belangrijkste dingen.

6a. Doet u vrijwilligerswerk?

- nee
- ja, binnen mijn eigen gemeenschap bij (organisatie) voor ... uur per maand.
- ja, buiten de eigen gemeenschap bij(organisatie) voor uur per maand.

6b. Wat vindt of vond u daarbij belangrijk / leuk om te doen?

- Organiseren
- Klussen
- In bestuur
- computergebruik
- Meehelpen bij activiteiten
- Meedenken
- Omgaan met geld
- Ontmoeten van mensen
- Er iets van leren
- Anders

7. Waar bent u goed in?

8. Wat is uw droom voor de toekomst?

BIJLAGE 4. FORMULIER 0-METING KINDEREN

Naam:

jongen / meisje

leeftijd:

1. Wie is de baas in huis bij:

	vader	moeder	jij	n.v.t.
TV Kijken				
zakgeld geven en besteden				
internet: wat mag wel/ niet				
wie er thuis komt spelen				
welke kleren je draagt				
hoe laat je thuiskomt				
hoe laat je naar bed gaat?				
met wie je omgaat (vrienden en vriendinnen)				
Verzorging: wassen, tandenpoetsen, haardracht				
op een sport gaan				
naar de kerk of moskee gaan				
schoolkeuze				
uitgaan				
Anders:				

2. Hoe is de relatie met je vader? Geef een cijfer

heel slecht

voldoende

heel goed

0 1 2 3 4 5 6 7

3. Wat vind je leuk om met je vader te doen? Noem de 3 belangrijkste dingen.

A.

B.

C.

4. Wat zou je graag nog meer met je vader willen doen? Noem de 3 belangrijkste dingen.

A.

B.

C.

5. Heb je nog vragen of opmerkingen? Dan kun je die hieronder schrijven.

Ontwikkeling van kleinkinderen

erg ontevreden voldoende erg tevreden
0 1 2 3 4 5 6 7

Opmerking:

Stellen van regels en grenzen

erg ontevreden voldoende erg tevreden
0 1 2 3 4 5 6 7

Opmerking:

Complimentjes geven en stimuleren werk af te maken

erg ontevreden voldoende erg tevreden
0 1 2 3 4 5 6 7

Opmerking:

Huidig Onderwijs

erg ontevreden voldoende erg tevreden
0 1 2 3 4 5 6 7

Opmerking:

3b Waar wilt u meer over weten? Noem de drie belangrijkste onderwerpen

-
-
-

4b. In hoeverre heeft u contact met al uw kinderen / en al uw kleinkinderen**5a. Wat voor soort dingen doet u samen met uw kleindochter? (indien u geen kleindochter heeft vraag overslaan)**

- Stoeien
- spelen/ spelletje
- naar haar sportwedstrijden kijken
- praten over wat haar bezig houdt
- helpen met huiswerk
- telefoneren, nieuwtjes uitwisselen via de computer
- voorlezen
- samen televisie/film kijken
- dingen buitenshuis ondernemen
- verwennen
- anders, namelijk

5b. Wat voor soort dingen doet u samen met uw kleinzoon? *indien u geen kleindochter heeft vraag overslaan)*

- Stoeien
- spelen/spelletje
- naar zijn sportwedstrijden kijken
- praten over wat hem bezig houdt
- helpen met huiswerk telefoneren, nieuwtjes uitwisselen via de computer
- voorlezen
- samen televisie/film kijken
- dingen buitenshuis ondernemen
- verwennen
- anders, namelijk

5c. Wat wilt u meer met uw kleinzoon of dochter doen? Noem de drie belangrijkste dingen.

-
-
-

6a. Bespreekt u de verschillende onderwerpen met uw vrouw en/ of kinderen:

	vrouw	Kind	Mate van tevredenheid over het bespreken van het onderwerp
			Tevreden / Ontevreden
Huishoudelijke taken			
Gezondheid			
Contacten buren/ buurt			
Contacten met familie			
uitstapjes			
Hoe gelukkig u bent			
Uw zorgen			
Uw ergernissen			
Uw geloof			
Over uw kinderen			
Over uw Kleinkinderen			
Anders namelijk:			
Anders namelijk			

6b. Hoe tevreden bent u hierover?

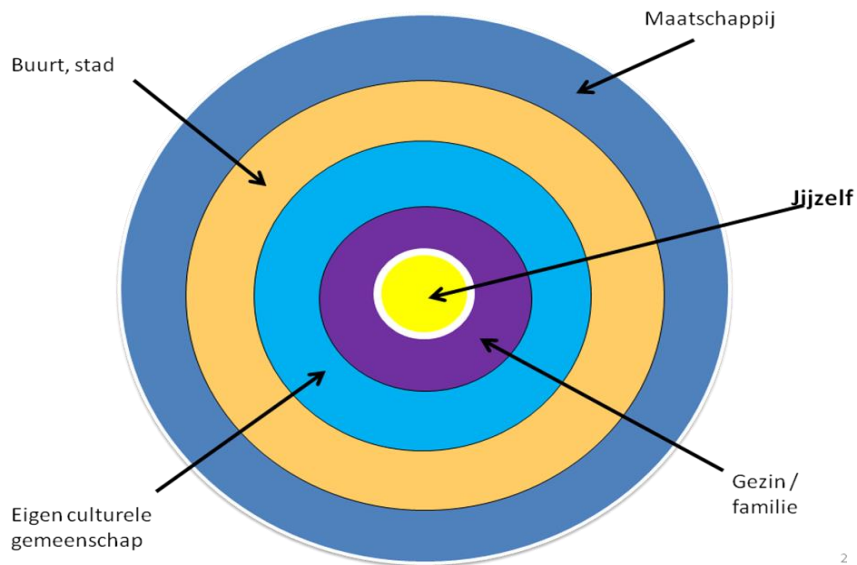
erg ontevreden voldoende erg tevreden
 0 1 2 3 4 5 6 7

**6c. Als u ontevreden bent , wat zou u dan willen veranderen?
Noem de drie belangrijkste dingen.**

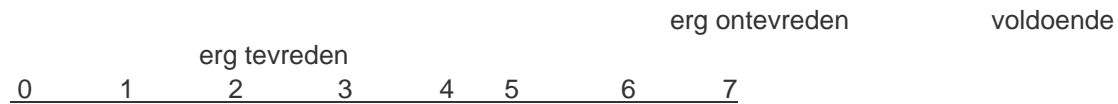
B O-meting participatie

1a. Met hoeveel mensen voelt u zich verbonden?

Schrijf het aantal in de cirkels.

1b. Bent u hier tevreden over deze contacten?

**1c. Als u ontevreden bent, wat zou u dan willen veranderen?
Noem de 3 belangrijkste dingen.**

2 Waar bent u goed in?

3. Wat is uw droom voor de toekomst?

6d Welke zaken wilt u tijdens de avonden voor gescheiden vaders bespreken:

- Vaderschap
- vrijetijd
- Omgang met situatie(s)
- Boosheid / verdriet /
- Relaties
- Verwerking
- Eigen positie
- Regelingen
- Opvoeding
- Anders.....

7a heeft u behoefte aan (bijvoorbeeld één keer per kwartaal) informatiebijeenkomsten voor gescheiden vaders?

- Ja
- Weet ik niet
- Nee (ga door naar vraag 7)
- Zo ja, aan welke informatie heeft u behoefte?

7b Hebt u behoefte aan individuele informatie voor gescheiden vaders?

- Ja
- nee

Zo ja, aan welke informatie heeft u behoefte?

8. Overige vragen en opmerkingen: